

„Mestertanár”

● DM-információ

Az Országos Tudományos Diákköri Tanács eddigi tudományos diákköri tevékenysége elismeréseként Iskolatekintő Mestertanár elismerésben részesítette *dr. Fried István* egyetemi tanárt, *Dr. Balázs Mihály*, a bölcsészettudományi kar dékánja sikeresen megvédte a „Teológia és irodalom. Az Erdélyen kívüli antitrinitarizmus kezdetei” című akadémiai doktori dolgozatát. Az őszi államvizsgák október 2. és november 7. között zajlanak a bölcsészkaron. A vizsgázó 106 hallgató a tanszékek által megjelölt időpontban tesz vizsgát. Intézményének Erasmus kapcsolatairól és terveiről tartott előadást a turkui egyetem oktatója, *Irinja Paakkanen* október 10-én.

PhD-hírek

● Munkatársunktól

Hankovszky Tamás, Varga Emőke, Varga Piroska és Virág Zoltán PhD szigorlatát október 9-ig védi meg.

Dr. Novák György október 7-én védte meg PhD-értekezését Ezra Pound „John Adams Cantói” címmel.

Dr. Szoboszlai Ildikó „A szintaktikai színvonal kérdéseinek vizsgálata tér- és időviszonyok kifejező orosz illetve magyar szövegekben” című PhD-értekezésének megvédésére október 28-án, 10 órakor kerül sor a Szegedi Akadémiai Bizottság székházának II. emeleti előadótermében.

Dr. Máté Györgyi „Iránzatok a 16. századi francia államelméletben” című PhD-értekezését október 30-án, 10 órakor védi meg a Szegedi Akadémiai Bizottság székházának II. emeleti előadótermében.

Pályázatok

● DM-információ

A József Attila Alapítvány magyarországi lapok és folyóiratok támogatására írt ki pályázatot. Jelentkezhetnek az évente legalább négy példánnyal megjelenő hazai irodalmi, művészeti, tudományos, ismeretterjesztő lapok, folyóiratok szerkesztőszékei. A pályázat beadási határideje november 10. A Magyar Köztársaság elnöke és külügyminisztere pályázatot hirdet az egyetemek, főiskolák hallgatói, valamint posztgraduális képzésben résztvevők számára az európai integráció, a jogharmonizáció, valamint Magyarország és a NATO kérdéskörében. Pályázni a külön megadott témák egyikében született legfeljebb harminc oldalas dolgozattal lehet. A pályázat jelíge. Az első három díj összege 200, 160, illetve 100 ezer forint. A beadási határidő november 28.

Országos vetélkedő

● Munkatársunktól

Október 31-ig kell beküldeni a nevezéseket arra az országos vetélkedőre, amelyet a Magyar Nemzeti Műzeum és a Honismereti Szövetség hirdet középiskolások számára „A márciusi ifjak” címmel, az 1848-49-es forradalom és szabadságharc 150. évfordulójára. A három fős csapatok a Honismereti Szövetségénél (Budapest, 1250. Pf.:23.) jentkezhetnek.

● Gurul a hólabda: Szabó Gábor főigazgatóhoz „A tanítás kellemes mókuskerék”

Szabó Gábor, a szegedi élelmiszeripari főiskola főigazgatója világéletében tanárnak készült. Ehhez először a Szovjetunióban szerzett élelmiszeripari gépészmérnöki diplomát, majd a műszaki tudomány kandidátusa fokozatot. Közben a kertészeti egyetemen a kertészettudomány doktora címet. Ellentmondás? Nem. Szerinte a szakmai ambíciók és a génjeiben hordozott elhivatottság szerencsés találkozása.

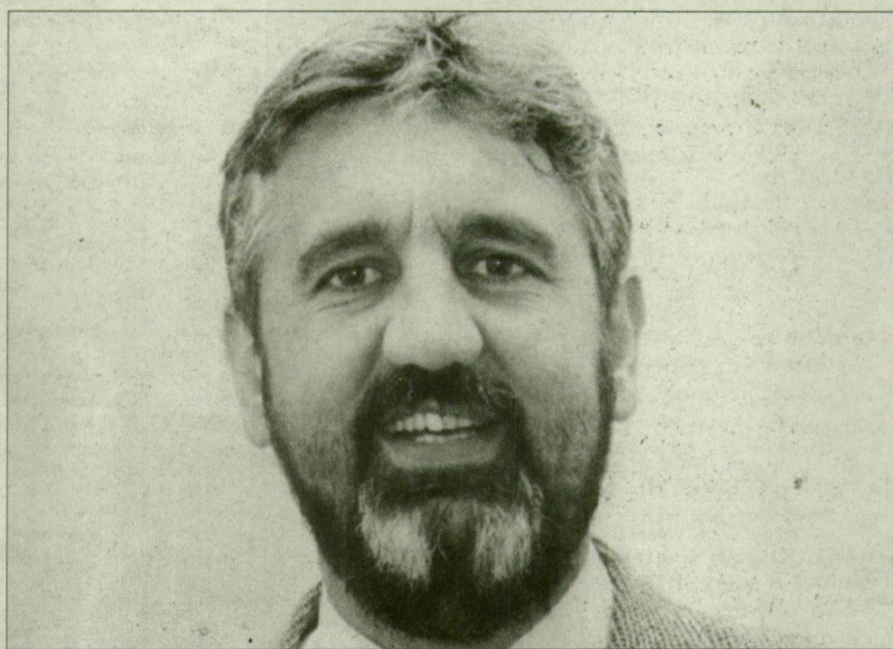
– Karcagon születtem, ott érettségiztem a Gábor Áron Gimnáziumban, majd véletlenül a Szovjetunióba kerültem továbbtanulni. Az egyik szünetben bejött az osztályfőnökünk, és megkérdezte, hogy nem akarunk-e külföldön tanulni. Mi nemigen figyeltünk oda, csak jó diák módjára rámondtuk, hogy akarunk. Akkor még nem tudtam, mi is az, amit akarok. De a döntést nem bántam meg. Egy évig Krasznodarszkba, másodévtől pedig a moszkvai élelmiszeripari egyetemre jártam, és nagyon szerettem. Rendkívül sokat tanultam; a Szovjetunióban az oktatás jó színvonalú volt. Társadalmi viszonyok ide, politikai helyzet oda, nagyon sok emberrel kerültem barátságba. 1984 és '88 között ugyanezen az anyagegyetemen voltam levelező aspiráns, és lettem a műszaki tudomány kandidátusa. Előtte 1980-tól 1983-ig a kertészeti egyetemen voltam doktorandusz hallgató, és szereztem meg a kertészettudomány doktora címet.

● **Mikor került a SZÉF-re?**

– 1976-ban, azonnal az egyetem elvégzése után. Ez a huszoneketedik tanévem. 1989-ben lettem intézetigazgató-helyettes, később tanszékvezető, intézetigazgató, 1990-ben főigazgató-helyettes, először oktatási majd tudományos, 1996 januárjától pedig főigazgató.

● **Miért döntött úgy, kezében a diplomájával, hogy nem megy el az iparba dolgozni?**

– Világéletemben tanár akartam lenni, hiszen a szüleim is pedagógusok. De már huszonöt évvel ezelőtt sem volt a tanári pályának túl nagy presztízs, ezért döntöttem úgy, hogy mérnöki diplomát szerzek. Még a Szov-

Szabó Gábor: „A nagykunsági ember igen konok fajta.” (Fotó: Nagy László)

jetunióban voltam negyedéves, amikor a főiskoláról jöttek ki diákok, és én voltam a tolmács. A tanáruk megkérdezte, hogy ha végzek, nem akarok-e tanítani. Azonnal akartam. A szakmai ambícióim és a génjeimben hordozott tanári elhivatottságom szerencsésen találkozott így. Attól kezdve meg sem fordult a fejemben, hogy elmenjek az iparba dolgozni.

● **A vezetői elhivatottság mikor jelentkezett?**

– Amint Moszkvába kerültem, azonnal az ottani ifjúsági szervezet külügyi titkára lettem. Kitaláltam, hogy látogassunk el minden nagykövetésre. Ezek a látogatások kellemes, baráti evés-ivás-fajultak, így eredetiben ettük a kínai palacsintát és ittuk a csehszlovák plesni sört. A szervezőkészségem valószínűleg ezekben az időkben fejlődött ki. A vezetéshez szükséges makacság valószínűleg otthonról hozott, hiszen a nagykunsági ember igen konok fajta. Ráadásul a kos jegyében születtem, megáldva határozottsággal, keményfejűséggel. Sokat köszönhetek tanáromnak, Horváth Lajosnak, aki – ma már így mondanánk – rendkívül jól menedzselte minket.

● **Hogyan válogatta ki szűkebb szakterületét, az élelmiszer-technológiát? Mi a szépsége ennek a tudománynak?**

– Az egyetemen nagyon erős alaptudományi képzést kaptunk az első két évben, utána pedig jött egy két éves időszak, amelyben élelmiszer-technológiát tanultunk. Ennek során olyan komoly

műveletlani ismereteket szereztünk, hogy később bármilyen problémát meg tudtam oldani. A terület szépsége a veszélyében rejlik. Ez egy olyan szakma, ahol nagy károkat lehet okozni, ha nem figyelünk oda a minőségre. Ha a gyártás során technológiai hibákat vétünk, százak lehetnek meg. Attól is szép ez a tudomány, hogy nap mint nap megméretődik a piacon. Ha a termék nem jó, senki nem veszi meg, vagyis a visszajelzés azonnali és közvetlen. Az élelmiszeripar technológiai fejlődése hallatlanul gyors, az eljárások állandóan változnak, évről évre hoznak valami újat.

● **Mi fűződik az ön nevéhez itt, a főiskolán?**

– A folyamatos oktatási fejlesztések. Elsőként az országban kitaláltuk a műszaki menedzser szakirányt. Egy Phare-projekt keretében beolptuk a gépészmérnök képzésbe a logisztika-informatika tantárgyi blokkot, a technológusképzésbe a környezetvédelmi tantárgyi blokkot, a menedzserképzésbe pedig az üzleti menedzsment blokkot. A műszaki tanárképzés alapjait a tanárképző főiskolával közösen raktuk le. Közben formailag is rendbetűnk néhány dolgot. Egységes formában készülnek a szakdolgozatok, egységes követelményrendszert alakítottunk ki az üzemi gyakorlatok terén.

● **És a tudományban?**

– A tudományos életemet tanítómesterem, Horváth Lajos indította el, aki élelmiszerporok szárításával foglal-

kozott. Ebből kinőtt az a feladat, hogy állítsunk elő instant porokat, hiszen a hetvenes években Magyarországon a nescafe-n kívül semmiféle instant termék nem volt. A Compact Kereskedelmi és Csomagoló Vállalat egy darabig olyan instant port gyártott, amelynek az eljárását és bizonyos részberendezéseit én dolgoztam ki és terveztem. Egy instant reggeli italkeverékről van szó, amelyet hideg tejben lehetett feloldani. Ebből nőtt ki a doktori disszertációm. A kandidátusi disszertációm tárgya szintén az instantizáláshoz kapcsolódik, de valamivel szélesebb: a mikrohullámú energia alkalmazásáról szól az élelmiszeripar bizonyos műveleteiben. Ennek tudományos újdonsága: sikerült kidolgozni és bizonyítani, hogyan lehet technikailag megoldani, hogy egyenletes legyen az elektromágneses téreloszlás, vagyis egyenletesen melegedjen az étel a mikrohullámú készülékben.

● **További tervei?**

– Azt hiszem, mostmár életem végéig tanár maradok, nem valószínű, hogy valaha feladom. Aki egyszer ebbe a mókuskerékbe belekerült, ráadásul élvezte, akkor sem tud kiszállni, ha akar. Egy idő után ez már nem kereseti forrás, hanem a génekben hordozott elhivatottság kiélésé.

● **Kinek gurtja a hólabdát?**

– Szabó Gábor fizikus professzornak, akivel az integrációs bizottságban igen sok szellemi párbajt vívtam.

Keczer Gabriella

● Kettős születésnap az élettanon Fehér professzor hetvenéves

Kettős születésnapot tartottak tegnap a JATE Összehasonlító Élettani Tanszékén. A tanszék harmadéves fennállása, valamint Fehér Ottó professzor hetvenedik születésnapja adott alkalmat az ünnepségre. Persze, csak úgy, egyetemi módra: tudományos üléssel a SZAB székházban.

Harminc éve annak, hogy a József Attila Tudományegyetemen önállóan működik az Összehasonlító Élettani – korábban ÁllatÉlettani – Tanszék. Alapításakor Fehér Ottó lett a vezetője, aki 1988-ig töltötte be ezt a tisztséget. E harminc évre emlékeztek vissza tegnap a tanszék egykori és jelenlegi munkatársai, összekötte az évfordulót Fehér professzor hetvenedik születésnapjával. A Szegedi Akadémiai Bizottság székházában Toldi József tanszékvezető elnöklése mellett tudományos ülést rendeztek.

Először Mészáros Rezső rektor köszöntötte az ünnepeltet és az ülés résztvevőit. Majd Telegdy Gyula akadémikus, a SZAB elnöke emlékezett vissza a közösgyökökre és az egymáshoz közel álló kutatási területekre. Mint mondta, Fehér Ottó professzor nem tartozik a szerencsés generációhoz, hiszen tudományos legtermékenyebb időszakában nem állt módjában külföldre utazni. Érdeme, hogy ennek ellenére értékállót, alapvető alkotott, munkával pótolva az itthon hiányzó technikai feltételeket. Szerencsésnek nevezte a professzort abban a tekintetben, hogy olyan utódokat nevelt, akik méltón folytatták a megkezdett munkát. Ezután Halász Péter professzor, az első tanítványok egyike szólt. Mint mondta, úgy emlékszik vissza Fehér professzorra, mint aki nem nyugszik, amíg fel nem töri a diót. Az általa teremtett iskolából az epilepsziakutatás jelentőségét emelte ki. Negyedikként Mihálik Erzsébet, a Biológus Tanszékcsoport vezetője köszöntötte az ünnepeltet. Elmondta, hogy a professzor nemcsak élettant tanított, hanem biológiatörténetet is, melyen keresztül az emberi kultúra történetét mesélte el. Hallgatói félték tőle, mert sokat követelt, igaz, sokat is nyújtott tanítványainak. A tanszékcsoport-vezető kiemelte annak jelentőségét, hogy egykori tanárának számos, korát megelőző gondolata volt; például a kétszintű egyetemi képzés.

A köszöntők után Fehér Ottó professzor beszélt. Elmondta, hogy bármilyen munkát csak másokért, a köz-

érdekében lehet jól csinálni. Úgy érzi, tevékenysége nem volt más, mint szerencsésen felhasználni a tehetségeket, a lehetőségeket kihasználni, a lehetőségeket illeti társadalmi és emberi környezetét. Visszaemlékezett azokra a időkre, amikor – hála az akadémia – a hazai biológiai tudomány komoly lendületet kapott. Elmondta, a minisztérium hozzáállása megjelent a hetvenes kellen volt; a miniszter a JATE biológiai intézetének átadásakor azt jósolta, hogy a tervezett további két szárny ebben a században már biztosan nem fog felépülni. Fehér professzor szerint manapság a kellené többet dolgoznak azon, hogy helytállóan bizonyuljon ez a jóslat. Az egyetem, így Márton Ferenc akkori rektor hozzájárulását ezzel szemben szívvel-lélekkel való segítőkészségként jellemezte az alapító tanszékvezető. Elmondta, hogy a biológiai intézet hármasmátránnyal indult a JATE-n. Kelet-európai államokban, vidéken és tudományegyetemen kellett behozni a hátrányt, modern biológia tudományt teremteni. A professzor szerint igen nagy dolog, hogy ez sikerült, és éppen ezt a munkát kell ünnepelni. Igaz, azt is hozzátette, sem a tanszék, sem a saját eredményeivel nem elégedett. Fehér Ottó professzor visszaemlékezése után tudományos előadásokat tartottak, majd fogadással zárták a kettős évfordulót.

K. G.

Fehér Ottó professzor 1927-ben született Debrecenben. Egyetemi tanulmányait a debreceni orvostudományi egyetemen végezte. Orvosi doktori oklevelet 1951-ben a laboratóriumi szakképzésért 1961-ben szerzett. 1959-ben kandidátusi, 1973-ban az orvostudomány doktora fokozatot kapott. Egyetemi tanárrá 1974-ben nevezték ki. 1967–84 és 1986–88 között tanszékvezető, 1979–82 között tanszékcsoport-vezető.

Kutatási területei a sziv és az erek vegetatív beidegzése és a vérnyomás szabályozása, valamint a kolinerg rendszer tanulmányozása a vegetatív ganglionokban, különösen tekintettel az Ach receptorokra. Foglalkozik az agykéreg élettanával, az epileptikus kisülések elektrofiziológiájával, a kiváltott potenciálokkal, az emlénytómképződés mechanizmusával. Kutatja a fehérjésintézis funkcionális vonatkozásait és az agykéreg neuronok és hálózatok számítógépes modellezésének lehetőségeit.

(Forrás: Szegedi Egyetem Almanach 1921–1995.)

● Öntevékeny csoportok a JATE-n (2.)

A hegymászó csoport

Jelenleg tizenöt, nemzetközi igazolvánnyal rendelkező kvalifikált hegymászó oktat, illetve tanult a József Attila Tudományegyetemen. A kisebb megszakításokkal immár huszonnégy éve működő hegymászó csoport rendszeresen szervez nemzetközi túrákat, amelyek célállomása leggyakrabban az Alpok.

A hegymászó csoport 1974-ben jött létre, ám ekkor még nem tartozott a JATE-hoz. A társaság alapítója egy amerikai vendéghallgató, illetve egy fővárosi geológus házaspár volt. Kezdetben a JATE Földtani Tanszéke

volt a hegymászók bázisa, ekkor a csoport még a Kolacskovszki Lajos Természetbarát Egyesülethez tartozott. Később a JATE SC természetjáró szakosztályához került a társaság. A JATE SC megszűnése után több hegymászó klub is alakult, 1992 óta pedig ismét a JATE színeiben sportolnak a hegymászók. Az öntevékeny csoport többnyire külföldön gyakorol. Táborosi Gábor, a hegymászó csoport vezetője szerint Magyarországon ugyanis a sziklamászást komoly rendszabályok korlátozzák, ezért inkább Kelet-Ausztriába utaznak, ami ugyanakkora távolságot jelent, viszont sokkal kedvezőbb körülményeket. A

külföldi túrák rendszerint az egyetemi szünetekhez igazodnak, szinte minden hétvégén szerveznek rövidebb sziklamászó kirándulásokat. Tavaly az őszi szünetben Dél-Franciaországban jártak, tavasszal pedig Görögországban. A csoport tagjai azt tervezik, hogy a téli vizsgák után Dél-Provence-ba és a Ligur-tenger partjára látogatnak el.

A hegymászás természetesen rendkívül költséges sportág. Egy nyári hegymászó felszereléshez szükségesek 15 ezer forint, a kötél 30 ezer, a hevederkötél minimum, a cipő pedig több mint 15 ezer forintba kerül. Egy hegymászó alapfelszerelése tehát 100 ezer forint-

nál kezdődik. Táborosi Gábor szerint egy kétnapos kelet-ausztriai túra költségei 3-4 ezer forintba tehető, ráadásul a tagok mindent saját zsebből finanszíroznak. Esetenként a hallgatói önkormányzattól pályázati úton érkeznek kisebb összegek a hegymászókhoz, ám a csoport vezetője szerint ezek összege pusztán 5 ezer forint körül mozog. A hegymászó csoport tagjainak száma változó, pillanatnyilag 15 főt tartanak nyilván. A tagok most még amatőrök is lehetnek, de tervezik, hogy a belépőknek legalább az alapfokú vizsgát le kell majd tenniük, és a későbbiekben várhatóan tagdíjat is kell fizetni.

Békési Anett

Az egykori és a jelenlegi tanszékvezető: Fehér és Toldi professzorok. (Fotó: Karnok Csaba)